

Yttrande

Datum 2010-01-11
Dnr 335-4572-2009

Ert datum 2009 -12-04
Er beteckning M2009/1840/R

Remiss av Miljöprocessutredningens slutbetänkande Områden av riksintresse och Miljökonsekvensbeskrivningar (SOU 2009:45) och en departementspromemoria med förslag till enklare lagtext om miljökonsekvensbeskrivningar (Ds 2009:65)

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har tagit del av rubricerade remisshandlingar. Den begränsade remisstiden har inneburit att granskningen fått inriktas på de väsentligaste förslagen. I fråga om områden av riksintresse avser RAÄ utnyttja den förlängda remisstiden och återkomma med yttrande. Vad avser regelverket för miljökonsekvensbeskrivningar har RAÄ betraktat departementspromemorian som aktuellt huvudförslag och i första hand inriktat granskningen på denna.

Sammanfattning

RAÄ anser att departementspromemorians förslag till förenklad lagtext med sin kronologiska uppställning av de olika leden i processen pedagogiskt innebär en betydande förbättring och tydliggör regelverket på ett mycket bra sätt. RAÄ ställer sig dock inte bakom förslaget att miljökonsekvensbeskrivningar ska krävas enbart för sådana verksamheter som ska antas medföra en betydande miljöpåverkan. RAÄ anser att det – liksom föreslagits av miljöprocessutredningen – bör finnas möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att vid behov föreskriva att miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas även i andra ärenden enligt miljöbalken.

Synpunkter

Enligt direktiven har utredningen haft att undersöka möjligheterna att samordna och förenkla bestämmelserna om miljökonsekvensbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar i miljöbalken, PBL och andra författningar. Utredningen har i sitt slutbetänkande presenterat författningsförslag som bl.a. innefattar ett helt omskrivet 6 kap. miljöbalken. Att Miljödepartementet senare valt att utarbeta en omfattande promemoria med ett nytt eget förslag till 6 kap. tolkar

Riksantikvarieämbetet

Storgatan 41
Box 5405
114 84 Stockholm
Tel 08-5191 8000
E-post riksant@raa.se
Hemsida www.raa.se
Org.nr 202100-1090
Plusgiro 599 94-4
Bankgiro 5052-3620

RAÄ som att regeringen i princip valt att inte gå vidare med utredningens förslag och att promemorian nu är att betrakta som huvudförslag. Det kan också konstateras att det sistnämnda med avseende på tydlighet och lättlästhet är överlägset utredningens förslag. Den kronologiska uppställningen av hur samråd sker och framtagandet av hur miljökonsekvensbeskrivningar och annat beslutunderlag går till tydliggör processen på ett mycket pedagogiskt sätt.

Remissförslaget ger intryck av att det uteslutande rör sig om regelförenklingar. Det finns dock en mycket betydelsefull substansförändring, bestående i att miljökonsekvensbeskrivning enbart föreslås krävas för projekt med betydande miljöpåverkan. RAÄ har i tidigare yttrande till miljöprocessutredningen (2008-12-03, dnr 330-4114-2008) uttryckt sin syn på betydelsen av miljökonsekvensbeskrivningar. RAÄ anser att dessa har en viktig funktion för att erhålla goda beslutsunderlag. Detta gäller för alla verksamheter och projekt, oavsett om de kan antas ha betydande miljöpåverkan eller inte. En bärande idé i Sverige har varit att – i jämförelse med EU-direktivet – använda miljökonsekvensbedömningar också för mindre verksamheter och projekt för att förbättra miljön och allmänhetens insyn. Detta ger enligt RAÄ:s uppfattning också bättre förutsättningar för att frågor om natur- och kulturmiljöer blir uppmärksammade och beaktade i beslut.

Den nu föreslagna förändringen skulle sannolikt innebära att miljökonsekvensbeskrivning inte skulle behövas för en betydande andel av de projekt som genomförs i Sverige. RAÄ kan inte tillstyrka en sådan utveckling utan anser att det – vilket föreslagits av miljöprocessutredningen – bör finnas en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att vid behov föreskriva att miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas även i andra ärenden enligt miljöbalken än de som ska antas ha betydande miljöpåverkan. RAÄ föreslår sålunda att lagtexten i departementspromemorian kompletteras med sista stycket i utredningens förslag till lydelse av 6 kap. 1 § miljöbalken.

En del av de miljökonsekvensbeskrivningar som görs i dag p.g.a. av gällande föreskrifter om innehållet blir onödigt omfattande och skulle kunna förenklas utan att deras kvalitet som beslutsunderlag försämras. RAÄ tillstyrker i detta sammanhang att miljökonsekvensbeskrivningen i fråga om ändring av en verksamhet får begränsas till att endast innehålla de uppgifter som behövs för prövningen av ändringen. Miljökonsekvensbeskrivningar för verksamheter utan betydande miljöpåverkan bör också kunna begränsas till att enbart innehålla de

uppgifter som behövs med hänsyn till verksamhetens art (7 § i utredningens förslag till nytt 6 kap.). Den enda synpunkt RAÄ i övrigt vill framföra vad avser reglerna för innehållet i miljökonsekvensbeskrivningar är att förslaget till lagtext enbart tar upp negativa konsekvenser – utsläpp och olägenheter för människors hälsa och miljön. I det fall effekterna är positiva bör detta också framgå av miljökonsekvensbeskrivningen.

I missivskrivelsen till remissen begärs att remissinstanserna särskilt ska fokusera på 9 frågor i anslutning till departementspromemorian. RAÄ konstaterar att ingen av dessa frågor handlar om förslaget att ta bort kravet på miljökonsekvensbeskrivning för projekt utan risk för betydande miljöpåverkan. Av frågorna saknar 6 och 8 relevans för RAÄ. På övriga lämnas synpunkter nedan.

1. Frågan kan inte besvaras entydigt eftersom länsstyrelsens bedömning blir beroende av samrådsunderlagets kvalitet. Kravet på länsstyrelsen att så tidigt som möjligt i processen pröva om verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan måste rimligen antas innebära en osäkerhet vid bedömningen.
2. Ja, i stort sett. RAÄ anser dock det tveksamt att ett utpekande för visst ändamål i den kommunala markanvändningsplaneringen kan anses vara tillräckligt skäl för att alternativa lokaliseringar av en verksamhet inte ska behöva redovisas.
3. Ja, se ovan.
4. Ja, under förutsättning att länsstyrelsens granskning inte enbart inriktas på att lagstadgade avsnitt finns med utan även att dessa håller godtagbar kvalitet.
5. Nej, det finns inte något sådant skäl.
6. –
7. RAÄ har principiellt inga invändningar mot föreslagna övergångsbestämmelser. Slopas kravet på miljökonsekvensbeskrivning för verksamheter utan risk för betydande miljöpåverkan kan dock övergångsbestämmelserna komma att innebära att projekt som inletts före de nya lagens ikraftträdande inte får den genomlysning som varit fallet med nuvarande regler.
8. –
9. Ja, i huvudsak, så vitt RAÄ nu kan bedöma. Remisstiden har inte tillåtit någon mera ingående granskning. Vad gäller de föreslagna ändringarna i väg- resp. banlagen anser RAÄ att kravet på att redovisa

följdverksamheter enligt 6 kap. 25 § miljöbalken bör kvarstå. Generellt anser RAÄ att väsentliga följdverksamheter till väg- och järnvägsprojekt bör identifieras redan tidigt i processen och i de fall sådana projekt senare ska tillåtlighetsprövas av regeringen finns krav på att följdverksamheter ska redovisas i den miljökonsekvensbeskrivning som ligger till grund för prövningen.

Detta yttrande har beslutats av riksantikvarien Inger Liliequist efter föredragning av antikvarien Michael Frisk. Även överantikvarien Knut Weibull, avdelningschefen Birgitta Johansen, bitr. avdelningschefen Anita Bergenstråhle-Lind och enhetschefen Karin Schibbye har varit med vid den slutliga handläggningen.

Inger Liliequist

Michael Frisk

Kopia: Kulturdepartementet